

"En bra arkitekt är en kleptomant"

(Artikel "En fri elektron" ur tidskriften Forum AID)

Vi ses i en av Stockholms hotellbarer. På bordet framför sig har hon spridit ut pennor, en Iphone och satellitfoton över Slussen

Tillsammans med sambon Jean Nouvel är Mia Hägg – och hennes nystartade kontor Habiter Autrement (HA) – i full färd med att ta fram ett förslag till utformningen av Stockholms mest problemtungda rondell. Ett komplement till Nyréns vinnande tävlingsbidrag. Konkurrencen är hård; bland medtävlarna finns bland annat britten Norman Foster, danska BIG och svenska Gert Wingårdh.

Det är första gången på mycket länge som den

37 åriga arkitekten arbetar i Sverige för annat än semester. I över tio års tid har hon arbetat med några av de mest aktade namnen i den samtida arkitekturen. Och det hittills största och mest krävande projektet kunde vi se dagligen på tv under OS i Kina.

I juni 2003 åkte Mia Hägg för första gången till Beijing för att styra arbetet med Kinas omdebatterade olympiastadion, som projektledare för schweiziska Herzog & de Meuron. Planet var inte mer än halvfullt, minns hon. Fågelinfluensan hade skapat panik i världen. Varje hostning i kabinen fick passagerarna att ängsliga möta varandras blickar. Sedan landade arkitekten mitt i den kinesiska huvudstadens totala makeover.

– Hittade man en restaurang man gillade kunde den en vecka senare vara jämnad med marken. Det var brutalt. Men samtidigt är såna platser mest intressanta. Där fanns en kreativ frihet och känslan av att allt är möjligt att göra, säger Mia Hägg.

Den gulaktiga smogen och de enorma köerna en direkt följd av stans omfattande upprustning inför OS och att Beijingborna bytt cyklarna mot bilar – var inget mot förhandlingsklimatet. Varje liten detalj på ritningarna ifrågasattes av de kinesiska representanterna under timslånga möten. Men Jacques Herzogs, Pierre de Meurons och den kontroversielle kinesiske konstnären Ai Weiweis vision av Fågelboet, som en plats där Beijingborna kunde mötas även efter avslutningsceremonin, kunde till sist genomföras nästan

helt enligt ursprungsplanerna. Delvis tack vare Mia Hägg som praktiskt taget var bosatt i den kinesiska huvudstaden från 2003 till 2005.

I januari förra året lämnade hon Herzog & de Meuron och flyttade till Paris för att starta sitt eget kontor tillsammans med Sandrine Forais, en studiekamrat från Paris-Belleville. Habiter Autrement har idag 16 anställda och arbetar med projekt över hela världen. Ett av dem är ytterligare ett samarbete med Ai Weiwei och de schweiziska stjärnarkitekterna. Konstnären har gjort översiktsplanen för ett nytt stadsområde och Herzog & de Meuron har bjudit in 100 arkitektkontor för att rita 100 villor i Ordos-regionen i inre Mongoliet.

– Det är berikande att arbeta i olika skalor: en villa i Ordos eller ett bostadsprojekt för 2 000 lägenheter i Toledo.

Mia Hägg är inte rädd att få för mycket att göra eller känna sig splittrad:

– Om du måste genomgå en operation, väljer du då inte en kirurg som opererar fler än en patient per år?

Hon gjorde "killprojekt"

Mia Hägg befinner sig mitt i en strålande karriär. Men när hon halvligger i en av barens fåtöljer och tänker tillbaka på 1980-talet är det inte särskilt svårt att föreställa sig henne som uttråkad tonåring i en stillsam norrländsk småstad. Märkligt nog visar det sig att vi inte bara båda två har vuxit upp i Umeå. Vi har dessutom bott i samma radhusområde och genomlidit tre långa år på "Bräntis", en av Umeås mer ökända högstadieskolor under den tiden.

– Det var som i Flugornas herre. Jag har alltid avskytt den typen av likriktad grupppmentalitet.

Trots att Mia Hägg ofta kände sig som en misfit gick hon ut högstadiet med höga betyg. Men efter ett år på gymnasiet naturvetenskapliga linje hoppade hon av, tog en paus, jobbade, skrev och tittade på massor av film (bland favoriterna finns Bergmans *Persona* och Antonionis *Blow Up*). Sedan läste hon in hela gymnasiet på Komvux och började arkitekturutbildningen på Chalmers i Göteborg.

– De andra eleverna kom från hem med myranstolar och PH-lampor. Själv hade jag andra referensramar och inga redskap för att förverkliga mina alltid storslagna visioner. Jag var nog både lite obstinat och klumpig, säger Hägg och fortsätter:

– Mina inlämningar var alltid de kladdigaste. Klasskamraterna sade att jag gjorde "killprojekt". Av någon märklig anledning förväntades tjejer pyssla med småskaliga saker.

Men vad som förvånade henne ännu mer än cementerade könsroller var den moralism som präglade den svenska arkitekturutbildningen.

– Vi var en generation som verkligen fick känna att vi levde i skuggan av miljonprogrammet.

Förhållandet till "brukaren" var alltid mycket problematiskt.

Idag tror Mia Hägg att vår skuldtyngda arkitektursyn skapar fega arkitekter.

– Om man inte får bli upprörd är risken stor att ingen heller blir begestrad. En annan förklaring till att det har varit problem att skapa spjutspetsarkitektur i Sverige de senaste decennierna kan vara att det är svårt för små kontor att överleva. I Schweiz kryllar det av små, nyetablerade kontor. Däremot finns det få stora konsultföretag av den typ som dominerar marknaden här.

200 meter hög skyskrapa

Efter ett och ett halvt år på Chalmers fick Mia Hägg ett Erasmusstipendium och började studera för Henri Ciriani på Arkitekturskolan Paris-Belleville. Som 27-åring sökte hon jobb hos Ateliers Jean Nouvel (AJN) i Paris. Och sedan dess har hon bara jobbat med Pritzkerprisvinnare: Jacques Herzog, Pierre de Meuron och sambon Jean Nouvel.

Att hon lever med en av världens största arkitektstjärnor vill hon däremot inte prata om. Privatsaker intresserar ingen i alla fall, säger hon. Byggnader och stadsplanering skulle hon däremot kunna prata om hela natten.

– Jean Nouvel har länge drivit idén att arkitekturens framtid inte är arkitektonisk. En bra arkitekt är en kleptomani som hämtar inspiration från hela den fysiska och virtuella verklighet som omger oss, säger hon. Men det var den kvinnliga chefsarkitekten Françoise Raynaud hos Ateliers Jean Nouvel som hjälpte

Mia Hägg att hitta rätt i sin yrkesroll.

– Hon är en kvinnlig förebild, en kompetent och driven gruppleddare. Det var hon som satte mig i arbete med den 200 meter höga skyskrapan Dentsu i Tokyo.

Resande och läroår betraktar Mia Hägg som något fundamentalt för unga arkitekter.

– För mig var den tiden nödvändig för att lära mig yrket, se världen och samtiden.

Trivs med utanförskapet

Det har gått över 20 år sedan hon slutade högstudiet. Men i ryggmärgen sitter fortfarande fingersättningen från maskinskrivningskursen och motviljan inför likriktade grupper.

– I hela mitt liv har jag haft svårt att identifiera mig med en särskild grupp. Att vara utlänning är ett tillstånd av utanförskap som passar mig utmärkt. Det ger mig frihet att leva vid sidan om det förväntade och vad som uppfattas som normalt.

På Habiter Autrement känner sig antagligen de flesta som utlänningar, i positiv bemärkelse. Kontoret har rekryterat arkitekter från Australien, Kina, Sverige, Sydkorea och Frankrike, och samarbetar ofta och gärna med andra kontor över hela världen. Ordosvillan ritas tillsammans med schweiziska SKA.

Tävlingsförslaget till Årstafältet i Stockholm görs också i samarbeten med SKA och de svenska landskapsarkitekterna LOLA. Slussen och Toledo är samarbeten med Ateliers Jean Nouvel.

– I varje projekt försöker vi skapa arkitektur som har skäl at finnas här och ingen annanstans. En motsats till arkitektur som ignorerar och banaliserar platser.

Hon säger också att hon har beredskap för att misslyckas. Som i all annan skapande verksamhet brottas även Mia Hägg med tvivel och kontinuerligt ifrågasättande.

– Man kan aldrig i förväg veta om projektet lyckas eller vinner när det handlar om en tävling, säger hon innan hon packar ihop sina saker för att ta nästa flyg till Paris och sedan vidare till arkitekturbiennalen i Venedig.

När jag avslutar med frågan hur hon skulle vilja beskriva sig själv funderar hon ett ögonblick innan hon svarar:

– Jag känner mig som en fri elektron.

Text: Lars Berge

Foto: Elisabeth Toll